

Dr Monika Bojko
nauczyciel języka polskiego
XCIX Liceum Ogólnokształcące
z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. Zbigniewa Herberta
ul. Umińskiego 12
03-984 Warszawa

Scenariusz lekcji języka polskiego

Klasa: druga liceum ogólnokształcącego z rozszerzonym programem języka polskiego

1. Temat: Jak Juliusz Słowacki listy pisał, czyli kartka z dziejów epistolografii romantycznej.

2. Cele lekcji:

Poznawcze

- Przedstawienie wybranych faktów z twórczości i życiorysu Juliusza Słowackiego;
- Prezentacja przykładowych listów poety jako przykład romantycznej kultury literackiej oraz języka i stylu epoki;
- Kształcenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu m.in.: odnajdowania i selekcjonowania informacji, wydobywania głównych myśli tekstu, słów kluczowych, przywoływania kontekstów literackich, historycznych i artystycznych, odróżniania opinii od faktów;
- Zachęcenie młodzieży do poszerzania wiedzy i korzystania z wiarygodnych źródeł za pomocą nowoczesnej technologii komputerowej;
- Zapoznanie z dziewiętnastowieczną kulturą rękopiśmienną i rolą edytora.

Wychowawcze

- Rozbudzanie w uczniach poczucia estetyki w tworzeniu własnych tekstów służących komunikacji międzyludzkiej;
- Uaktywnianie zdolności literackich i potrzeb twórczych wychowanków.

3. Metody i techniki:

- praca z tekstami zamieszczonymi na stronie internetowej www.polona.pl;
- heureza;
- elementy wykładu.

4. Konspekt lekcji

Przebieg lekcji:

1. Podanie tematu lekcji. Wprowadzeniem do zajęć jest wyjaśnienie przez nauczyciela celów lekcji – przedstawienia życia literackiego i stylu epoki na podstawie listów autora *Kordiana* jako przykładu sztuki epistolograficznej. Na wstępie uczniowie są po pierwsze poinstruowani, z jakich stron internetowych będą korzystać, po drugie – zostają podzieleni na grupy 3-4 osobowe, w zależności od liczebności klasy.
2. Krótki wykład prowadzącego zajęcia na temat epistolografii: podanie etymologii słowa, podstawowych informacji dotyczących XIX-wiecznej korespondencji (zwyczaj, moda, sposób przesyłania listów, formuły zapisu adresu, sformułowania grzecznościowe

i in.), odejście od konwencji i reguł klasycznych listowników. Nauczyciel przypomina, że na lekcji poświęconej miłości romantycznej zostały omówione urywki listów Z. Krasińskiego – najwybitniejszego romantycznego polskiego epistolografa – do Delfiny Potockiej.

3. Nauczyciel prezentuje podobizny rękopisów listów romantycznych poetów – ilustracje z książek zamieszczonych w bibliografii i własnego archiwum naukowego.

Prosi uczniów o próbę przeczytania pierwszych słów listu poety do Joanny Bobrowej zob. list z 6 czerwca 1844 r., karta 10 recto i 10 verso, [w:] *Osiem listów do Joanny Bobrowej*, Rękopis Biblioteki Narodowej sygn.: BOZ 1387 za: www.polona.pl. Próba ta powinna uświadomić młodzieży, ile problemów następuje już samo odczytanie tekstu oraz że tekst współczesnej edycji różni się choćby w zakresie pisowni. Wówczas nauczyciel w kilku zdaniach wspomina o roli edytora w ustaleniu postaci tekstu, opracowaniu rękopisów itd.

Zapowiada, że uczniowie będą pracowali na popularnonaukowym wydaniu z l. 30. XX w., różniącym się ortografią i interpunkcją od dzisiejszego, zamieszczonym na stronie Cyfrowej Biblioteki Narodowej, w której zasobach znajduje się osobna kolekcja poświęcona autorowi *Balladyny*. Informuje, iż wspomniana kolekcja gromadzi skany cennych druków, fotografii z przedstawień dramatów Słowackiego, portretów i innych dokumentów ikonograficznych.

4. Analiza wybranych listów Słowackiego.

Uczniowie pracują w wyznaczonych przez prowadzonego zajęcia grupach tematycznych (ok. 15-20 min.), wypisując w punktach wnioski z analizy danych przykładów. Nauczyciel udziela wskazówek poszczególnym zespołom.

Prosi, by uczniowie porównali tematykę listów z hasłami dotyczącymi twórczości stricte literackiej Słowackiego - <http://www.wolnelektury.pl/katalog/>

Pytanie do wszystkich grup:

Określcie tematy poruszane w analizowanych przez was listach. Jeśli odpowiedzi uczniów nie będą poparte cytatami, nauczyciel prosi o podanie odpowiednich fragmentów.

I i II – grupa: List Słowackiego do matki z 10 września 1831

Polecenie: Jakie były wrażenia poety z pobytu w Londynie? Które doświadczenia mógł potem wykorzystać pisząc *Kordiana*? Wypiszcie w punktach tematy poruszane w liście.

II i III – grupa: List Słowackiego do matki z 13 kwietnia 1832

Polecenie: Scharakteryzujcie piszącego i adresatkę listu. Jaką kompozycję ma list? Jakich środków literackich użył Słowacki zwracając się do matki? Odnajdźcie w tekście informacje o zajęciach Słowackiego w Paryżu. Określcie znaczenie i funkcję, a następnie funkcję cytatów w liście. Wypiszcie w punktach tematy poruszane w liście.

III i IV – grupa: List Słowackiego do matki z 13 lipca 1834

Polecenie: Czego można się dowiedzieć o pobycie poety w Szwajcarii z danego listu? W jaki sposób epistolograf snuje wspomnienia i opisuje codzienność oraz lektury.

Wypiszcie w punktach tematy poruszane w liście.

V i VI – grupa: List Słowackiego do matki z 29 sierpnia 1836 i z 17 lutego 1837

Polecenie: Wypiszcie w punktach etapy podróży Słowackiego wymienione w liście.
W jaki sposób poeta opisuje swą wędrówkę? Na co zwraca szczególną uwagę?

VII i VIII – grupa: List Słowackiego do matki z 11 lipca 1837

Polecenie: W jaki sposób Słowacki podsumowuje swoją podróż na Wschód? Jaki typ opisu prezentuje podany list?

Wypiszcie w punktach tematy poruszane w liście.

5. Dalsza część lekcji polega na przedstawieniu wyników pracy grup w celu zweryfikowania analiz.

Nauczyciel słuchając wypowiedzi uczniów, zadając im także dodatkowe pytania, ma okazję do „zwykłego potwierdzenia” prawidłowych i „zwykłego zaprzeczenia” w wypadku błędnych odpowiedzi. Starając się zastosować te techniki, prowadzący zajęcia nie wzbudza związanych z ocenianiem emocji młodzieży, które mogłyby rozproszyć uwagę na lekcji lub spowolnić tempo.

W zależności od stopnia i poprawności opracowania podanych zagadnień nauczyciel elastycznie wybiera czas uzupełnienia wiadomości zebranych przez uczniów.

6. Pod kierunkiem nauczyciela uczniowie przygotowują analizę portretu Słowackiego ([Portret Juliusza Słowackiego. Inc.:] Roku 1809, miesiąca 8, dnia 23, w Krzemieńcu, urodzony [...] [Dokument ikonograficzny]).

Nauczyciel wprowadza pojęcie autokreacji w korespondencji romantycznej i pojęcie dandyzmu jako postawy zachowania reprezentowanej przez Słowackiego.

7. W podsumowaniu lekcji uczniowie samodzielnie zapisują wnioski z analiz szczegółowych w postaci punktów, grafu lub tabelki.

Praca domowa:

1. Napisz list do przyjaciela w stylu XIX w. Wybierz temat listu.

Użyj zwrotów: *Twój najszczęśliwszy, najprzywiązańszy przyjaciel/ szczerze oddany/ Twój na zawsze; bywaj zdrów; X przesyła Ci ukłony; Całuję ręce Twoje, moja Najdroższa i Najukochańsza; Czekam Twojego odpisu; Lecz inną razą o tym, teraz całuję Cię po tysiąc razy; list ten ekspediuję o ..., nie będę spokojny dopóki nie odbiorę Twojej odpowiedzi; Zapewno Ci dziwno, że do Ciebie dawno nie pisałem; najprzód przeczytaj list przeszły, a w nim, co następuje...*

2. Dla chętnych. Odwiedź wystawę *Maski Słowackiego* prezentowaną w Pałacu Rzeczypospolitej, siedzibie zbiorów specjalnych Biblioteki Narodowej. Odpowiedz na pytanie, jakie role przybierał poeta w swojej twórczości.

5. Wykorzystane środki dydaktyczne:

- Teksty źródłowe – materiały, które można znaleźć w cBN Polona www.polona.pl:
a) J. Słowacki, listy do Salomei Słowackiej-Bécu z 10 września 1831, z 13 kwietnia 1832, z 13 lipca 1834, z 29 sierpnia 1836, z 17 lutego 1837, z 11 lipca 1837, [w:] www.polona.pl (oai:www.polona.pl:9974);

b) List do Joanny z Morzkowskich Bóbr-Piotrowickiej, k. 10 r i 10v, [w:] *Osiem listów do Joanny Bobrowej*, Rękopis [Biblioteki Narodowej sygn.: BOZ 1387](#) za: [www.polona.pl](#) (oai:www.polona.pl:20058)

● Materiały ikonograficzne

- a) [Portret Juliusza Słowackiego. Inc.:] Roku 1809, miesiąca 8, dnia 23, w Krzemieńcu, urodzony [...] [Dokument ikonograficzny] [w:] [www.polona.pl](#)
- b) Podobizny autografów, rękopisów listów Słowackiego i innych autorów romantycznych z książek wymienionych w bibliografii i archiwum naukowego nauczyciela.

6. Wskazówki metodyczne:

Lekcja powinna być przeprowadzona w pracowni komputerowej.

Zajęcia przeprowadza się po przedstawieniu twórczości Byrona, Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego i omówieniu wierszy Norwida.

7. Czas trwania lekcji – 90 minut.

8. Bibliografia (wybór):

- c) Z. Sudolski, *Polski list romantyczny*, Kraków 1997, passim.
- d) Z. Sudolski, *Słowacki. Opowieść biograficzna*, Warszawa 1996, passim.
- e) J. Słowacki, *Dzieła wybrane, pod red. J. Krzyżanowskiego t. 6 Listy do matki*, oprac. Z. Krzyżanowska, Warszawa 1990, s. 24-27, 48-54, 162-165, 244-254, 262-266.
- f) *Listy Juliusza Słowackiego*. T. 1. Oprac. L. Piwiński, Warszawa 1931 [w:] [www.polona.pl](#)
- g) *Pamiętniki: Listy do matki i rodziny*, [Lwów 1909] [w:] [www.polona.pl](#)
- h) *Osiem listów do Joanny Bobrowej*, Rękopis Biblioteki Narodowej sygn.: BOZ 1387 [za:] [www.polona.pl](#) (oai:www.polona.pl:20058)
- i) J.M. Rymkiewicz, *Słowacki. Encyklopedia*, Warszawa 2004.
- j) R. Przybylski, *Gentelman i dandys*, w: *Style zachowań romantycznych. Propozycje i dyskusje symposium, Warszawa 6-7 grudnia 1982 r.* Pod red. M. Janion i M. Zielińskiej, Warszawa 1986, s. 337-351.